

PROCEEDINGS OF THE
V INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND THEORETICAL CONFERENCE

ADVANCED DISCOVERIES
OF MODERN SCIENCE:
EXPERIENCE, APPROACHES
AND INNOVATIONS

23.02.2024

AMSTERDAM
THE NETHERLANDS

СИСТЕМА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ АНГЛІЇ ТА УКРАЇНИ
Дзюба М.В., Манькус Р.С. 330

СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ
Павлюк О.М., Шевченко О.В. 331

SECTION 28.

HISTORY, ARCHEOLOGY AND CULTUROLOGY

ON THE CULTURAL AND CHRONOLOGICAL INTERPRETATION OF SOME
COMPLEXES OF THE EARLY IRON AGE IN THE MIDDLE DNIESTER AREA
Hutsal V.A., Mogylov O.D. 334

SECTION 29.

ARCHITECTURE AND CONSTRUCTION

THE DEVELOPMENT OF NATIONAL GEOSPATIAL DATA INFRASTRUCTURE IN
UKRAINE
Malashevskyi M., Malashevska O. 338

SECTION 30.

CULTURE AND ART

INTRODUCTION OF NEW ART THERAPEUTIC PRACTICES OF COLLAGE IN THE
WORK OF CULTURAL AND ART INSTITUTIONS
Havelia O., Havelia O. 340

ВПЛИВ ПІСЛЯПОЛОГОВОЇ ДЕПРЕСІЇ НА ТВОРЧИЙ, ЕМОЦІЙНИЙ І ФІЗИЧНИЙ
СТАН МОЛОДОЇ МАТЕРІ
Ралко М.О., Адаменко С.М., Булатов В.А. 349

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ В ІСТОРИЧНОМУ
КОНТЕКСТІ
Ордіна Л.Л. 352

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ БРЕНДІВ В ІТАЛІЙСЬКИХ ЖІНОЧИХ
ЖУРНАЛАХ ПРО МОДУ, КРАСУ ТА СТИЛЬ
Гулейкова І.О., Булатов В.А., Мельник Ю.О. 354

Ордіна Лариса Леонідівна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри філософських та політичних наук
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

В Україні, починаючи з 2006 року, запроваджено національне свято - День Вишиванки, яке припадає на третій четвер травня. Перед тим, як розглянути історію виникнення української вишиванки, варто розпочати з походження вишивки. Вишивка відноситься до найдавніших видів народного декоративного мистецтва, яке пов'язане з естетично-художнім формуванням матеріального середовища, що створюється людиною. Серед основних складових народного декоративного мистецтва важливу роль відіграє прикладне мистецтво.

Прикладне мистецтво - це вид художньої діяльності, що охоплює ряд галузей творчості, пов'язаних зі створенням художніх виробів для побуту. Твори прикладного мистецтва поділяють за призначенням (меблі, тканини, знаряддя праці, одяг, прикраси), за матеріалом (текстиль, метал, кераміка, фарфор, скло, дерево, фаянс), за технікою виконання (різьблення художнє, розпис декоративний, вишивка, литво художнє, карбування). Складовою прикладного мистецтва є елементи декору. Прикладне мистецтво, виникнувши на ранній стадії розвитку людського суспільства, протягом багатьох століть було і залишається нині однією з мистецьких засад формування і розвитку естетичного смаку людини, орієнтованого на красу світогляду.

У наших пращурів вишивка в одязі мала заклинальну символіку, була оберегом. Вишитий узор набував магічної сили й виконувався у визначених місцях: навколо шії, на грудях, на подолі плаття, на рукавах. Для цього потрібні були такі матеріали, як лляні, вовняні та бавовняні нитки, які були доступні для простого люду. За даними археологів перші вишивки була ще за доби палеоліту. На Чернігівщині біля села Мізин, під час розкопок знайдені орнаментований браслет та залишки вовняного одягу, оздобленого різнокольоровою вишивкою. Мізинська стоянка датується приблизно 18 000 роками до нашої ери. Згодом такі орнаменти почнуть з'являтися на одязі праукраїнців, а потім і на українській вишивці.

Історія вишивки в Україні пов'язана з трипільською культурою, що сягає часів енеоліту. Трипільська культура – багатогранна і самобутня. Стіни будівель розписувались яскравим орнаментом. Найдавнішими орнаментованими мотивами Трипільської культури були геометричні візерунки, спіралі, хвилясті лінії, ромби, зигзаги, кола і цятки. Дослідження вчених переконують, що орнаментовані мотиви були й на одязі трипільців, але до нашого часу полотна із льону й коноплі не збереглися. Лише фрагменти трипільської кераміки — свідки історії українського вишитого одягу[1].

За свідченням Геродота, одяг скіфів також був прикрашений вишивками. Візерунок у вигляді смуг геометричного орнаменту розміщувався на краях подолу, рукавів, посередині спинки вбрання. Оздоблювалися у скіфів і штани, їх розшивали орнаментами у вигляді завитків, кружечків, ромбів, зигзагів, спіралей. На посуді з Гайманової Могили (IV ст.) можна побачити скіфське святкове вбрання, прикрашене золотими нашивками із зображенням грифонів, левів, оленів, шкіряними аплікаціями різних кольорів та декоративними стібками. Найдавніший відомий зразок знахідок походить з VI століття, знайдений біля села Мартинівка Черкаської області. Деякі дослідники відносять

Мартинівський скарб до Пеньківської культури VІ-VІІ ст. яку пов'язують з ранньослов'янськими племенами антів. Серед знахідок - платівки із зображенням воїнів (подібні були знайдені на Балканах, і вважається, що їх туди завезли слов'яни з Подніпров'я). Орнаментом також прикрашались побутові речі і зброя.

З давніх-давен найпоширенішим оберегом слов'ян була вишивка. Давня слов'янська космологія уявлення про будову Всесвіту породила художні та стилізовані стібки, знаки, що символізують сили природи та образи, які згодом продовжили своє життя у вишивці та інших видах мистецтва, нагадуючи про язичницькі вірування наших пращурів. Червоні орнаменти різних відтінків, що місять знак у вигляді хреста або кола, є оберегами любові. Червоно-чорні візерунки із зображенням півнів і коней оберігають маленьких дітей. Синя або золотисто-зелена вишивка сприяє успіху в будь-якій справі. Наші предки вірили, що кольори орнаментів підкреслюють і посилюють вплив магічних знаків на людей.

Про характер узорів вишивки, їх розміщення свідчать зображення на знайдених археологами в Києві срібних браслетах, призначених для язичницького обряду русалій. В орнаментах улюбленими були різноманітні мотиви солярних знаків у вигляді чотири-, шести-, восьми пелюсткових розеток, які символізували небосхили, виражали ідею сонця. Адже побутування геометричного орнаменту доводить, що глибина народної пам'яті вимірюється тисячоліттями і з плином часу символіка мотивів поступово втрачається, залишається тільки зовнішня форма, орнамент стає прикрасою[2].

В Київській Русі вишивання вважалася однією з найбільш шанованих професій: в XI ст. сестра Володимира Мономаха Ганна організувала першу школу вишивання, де дівчата вчилися вишивати золотом і сріблом.

Козацька вишивка – це слава та гордість українців, неповторна пісня минулого. Збереглися вишиванки козацьких часів ХVІІ-ХVІІІ ст. З'явилися вони за часів гетьманування Б. Хмельницького, у період розвитку торговельних зв'язків Гетьманщини з країнами Західної Європи та Сходу. Найбільш характерною особливістю козацьких вишивок був рослинний орнамент, вишитий двобічною гладдю шовковими нитками з рельєфними вставками. Його використовували переважно на лиштвах підризників кінця ХVІІ-ХVІІІ ст., що слугували фрагментами скатертин та одягу [3].

Отже, українська вишивка, виготовлення якої завжди вважалася проявом неабиякої вправності й досконалого володіння засобами та прийомами художньої виразності майстра, знайшла своє широке застосування у традиційному одязі українців, виготовленні компонентів ансамблю народного одягу. Враховуючи значення орнаментів та кольорів, вишивальниці вишивали потужні обереги на одязі, рушниках та домашньому текстилі. Українська вишивка - це маркер національної ідентичності, зв'язок з усім Родом своїм до безлічі поколінь, по нитках якої ллється життєдайна енергія самого життя, його зародження, розквіт, згасання та воскресіння.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. (2007) Культурологія: українська та зарубіжна культура: навчальний посібник. Знання. 567 с.
2. Кара-Васильєва Т.В. (2012) Українська вишивка. Київ: Либідь. 160 с.
3. Дем'янишина Л. (2018) Українська вишивка. Одеса: ТЕС. 509 с.